

TEHLİKELİ MATERYALLERİN GÜVENLİ TAŞINMASI**Özge ÖNCÜL¹****Demet YUMUŞAK¹****ÖZET**

Tehlikeli materyal kapsamına giren maddelerin hem uluslararası hem de ulusal sınırlarda taşınması sırasında zaman zaman çeşitli problemler yaşanmaktadır. Bu materyallerle meydana gelebilecek herhangi bir kazanın insan ve hayvan sağlığını tehdit etmesi yanında, çevreyi ve eşyaları kontamine etme olasılığı da bulunmaktadır. Tehlikeli materyallerin taşıdığı bu riskler, ulusal ve uluslararası düzenlemelere gidilmesine ve çeşitli kısıtlamalar getirilmesine neden olmuştur. Bu makalede tehlikeli materyalin tanımı ile özellikle enfeksiyöz materyallerin taşınmasıyla ilgili uluslararası düzenlemeler ve ülkemizde uygulanan mevzuat hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tehlikeli materyal, taşımacılık

SAFETY SHIPPING OF DANGEROUS GOODS**SUMMARY**

During international and also national transportation of goods which are in scope of dangerous materials, various problems have been faced at times. It is highly possible to have an accident which would threaten human and animal health, also could contaminate environment and properties during the transportation of that kind of materials. These risks caused to enforce national and international regulations and limitations for shipping dangerous goods. In this study, we aimed to give information about identification of dangerous goods, international regulations especially those are related to the transportation of infectious materials and national legislation are applied in our country.

Key Words: Dangerous goods, transporting

GİRİŞ

Ekonomik gelişmenin sağlanmasında taşımacılık çok önemli bir rol oynamaktadır. Günümüzde taşımacılık; kara, demir, deniz ve hava yolu ile ulusal ve uluslararası olarak yapılabilmektedir. Bu şekilde daha fazla sayıda kişi ve ülkeye ulaşmak mümkün olmakta ve her türlü malzeme dünyanın en uzak noktalarına kadar ulaşabilmektedir.

Taşınan malzemeler arasında sağlığı, güvenliği, eşyayı veya çevreyi riske etme yeteneğinde olabilecek maddeler "tehlikeli materyal" adı altında toplanmakta ve taşınması ile ilgili olarak

hem ulusal hem de uluslararası özel düzenlemelere ihtiyaç göstermektedir.

Tehlikeli materyallerin taşınması konusunda ilk kurallar 1893 yılında demiryolu taşımacılığı ile ilgili uluslararası düzenlemelerin yayınlanmasıyla başlamıştır. En büyük deniz faciası olarak tarihe geçen ve 1912 yılındaki Titanik Kazası'ndan sonra tehlikeli materyallerin deniz yoluyla taşınması konusundaki düzenlemeler gündeme gelmiştir. 1950 yılında Uluslararası Hava Taşıma Birliği'nin (IATA) kurulmasından sonra havayolu taşımacılığı, 1957 yılında ise

¹R.S. Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı, Salgın Hast. Araş. Müd., R.S. Ulusal Tıp Kültür Koleksiyonu Lab., Ankara
Yazışma Adresi: Uzm.Dr.Özge ÖNCÜL, R.S. Hıfzıssıhha Mer.Bşk, Salgın Hast.Araş.Müd., R.Saydam Ulusal Tıp Kültür Koleksiyonu Lab., Cemal Gürsel
Cad. No:18, 06100 Sıhhiye-Ankara
Tel: +90 312 458 21 71 Fax: +90312 458 23 87 e-posta: ozoncul@yahoo.com, ozoncul@gmail.com.tr

karayolu taşımacılığıyla ilgili düzenlemeler yayınlanmıştır.

ULUSLARARASI DÜZENLEMELER Birleşmiş Milletler Turuncu Kitabı

1945 yılında uluslararası ekonomik, sosyal, kültürel ve insani problemleri dayanışma ile çözmek barışı sağlayarak ekonomik gelişmeyi arttırmak ve iletişimi geliştirmek amacıyla elli ülkenin katılımıyla Birleşmiş Milletler (BM) kurulmuştur. BM bünyesinde tehlikeli materyallerin taşınması ile ilgili temel şartları ortaya koymak ve tavsiyeler de bulunmak üzere bir uzmanlar komitesi oluşturulmuştur. Bu komite tarafından hazırlanan tavsiyeler "Birleşmiş Milletler Turuncu Kitabı" adı ile yayınlamaktadır. Tavsiyelere uymakta yasal bir zorunluluk bulunmamakta, her ülke ayrıca kendi ulusal düzenlemesini yapmaktadır. Bu tavsiyelerde güvenli taşımayı kolaylaştırıcı ihtiyaçların saptanması yanında, gönderen, taşıyan ve alan arasındaki işbirliğinin önemi de vurgulanmaktadır.

Uzmanlar komitesi, Uluslararası Hava Taşıma Birliği (IATA), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Dünya Federasyonu Kültür Koleksiyonu (WFCC) gibi uluslararası organizasyonlardan ve Birleşik Devletler Taşıma Bölümü (DOT), Birleşik Devletler Posta Servisi (USPS), Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi (CDC), Mesleki Sağlık ve Güvenlik Yönetimi (OSHA) gibi ulusal organizasyonlardan danışmanlık almaktadır.

Birleşmiş Milletler Uzmanlar Komitesi tarafından önerilen tavsiyeleri içeren BM Turuncu Kitabı ilk olarak 1956 yılında yayınlanmıştır. Kitap, temel olarak tehlikeli materyallerin sınıflandırılması, paketlenmesi, işaretlenmesi, etiketlenmesi ve belgelenmesi hakkında tavsiyeler içermektedir. Bu tehlikeli materyallerin taşınmasıyla ilgili üç model düzenlemesi bulunmakta, taşıma yolları farklı dahi olsa, bu düzenlemelerin ulusal ve uluslararası düzeyde tek tip olmasını sağlayan temel ilkeler belirlenmektedir. Ulusal ve uluslararası organizasyonlar, bu temel ilkelere bağlı kalarak düzenlemeleri geliştirmek ve yenilemekten sorumludurlar. Kitabın içeriğinde yapılan değişiklikler, o yıl ek olarak yayınlanmakta, böylece tüm dünyada uyum sağlanmaya çalışılmaktadır.

Model düzenlemesi; sınıfların tanımlarını, sınıflama prensiplerini, başlıca tehlikeli materyallerin listesini, genel paketleme kurallarını, test yöntemlerini, işaretleme, etiketleme ve taşıma belgelerini içermekte olup, bu modeller şunlardır:

- 1) ADR (Tehlikeli materyallerin karayolu ile taşınması için gereken tavsiyeler)
- 2) RID (Tehlikeli materyallerin demiryolu ile taşınması için gereken tavsiyeler)
- 3) ADN (Tehlikeli materyallerin deniz ve hava yolu ile taşınması için gereken tavsiyeler)

Bu düzenlemelerin amacı öncelikle tehlikeli materyallerin taşınması sırasında herhangi bir kaza meydana gelmemesini sağlamak, kaza olması halinde ise hasarın mümkün olduğunca azaltılmasına yönelik tavsiyeleri kullanıcılara bildirmektir.

BM Turuncu Kitabında tehlikeli materyal kapsamında yer alan materyaller dokuz sınıf altında toplanmıştır (Tablo-1). Bu tehlikeli materyal sınıflarının her biri için ayrı bir BM numarası bulunmaktadır. Numaralandırma sistemi ile dil engelinin aşılması sağlanmıştır.

Tablo 1. Tehlikeli materyallerin sınıflandırılması

Sınıf / Bölüm	Tehlikeli Materyal
1	Patlayıcılar
2	Gazlar
3	Alev alıcı sıvılar
4	Alev alıcı katılar
5.1	Oksidlenen maddeler
5.2	Organik peroksitler
6.1	Toksik maddeler
6.2	Enfeksiyöz maddeler
7	Radyoaktif maddeler
8	Yakıcı maddeler
9	Sınıflandırılmayan tehlikeli maddeler

İnsan veya hayvanlarda hastalığa neden olduğu bilinen veya tahmin edilen canlı mikroorganizmaları içeren enfeksiyöz maddeler BM Turuncu Kitabının 6. Sınıf 2. Bölümünde sınıflandırılmıştır. Kitabın 2006 yılında yayınlanmış olan en son versiyonunda enfeksiyöz maddelerin

tanımlanması, sınıflandırılması ve gönderilmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

a) Tanımlar : Enfeksiyöz madde başlığı altında dört tanım bulunmaktadır.

Enfeksiyöz madde : Patojen içerdiği tahmin edilen veya bilinen maddelerdir. Patojenler; mikroorganizmalar (bakteri, virüs, riketsia, parazitler, mantar dahil) ve insan veya hayvanlarda hastalığa neden olabilen mesela prion gibi etkenlerdir.

Kültürler : Patojenlerin isteğe bağlı olarak üretilmesiyle elde edilmektedirler.

Hasta örnekleri: Hayvan ve insanlardan direkt olarak toplanan materyallerdir. Fakat salgı, sekresyon, kan ve kan komponentleri, doku ve doku sıvısı silgiçleri, araştırma, teşhis, araştırma aktiviteleri, hastalık tedavi ve önleme örnekleri gibi maksatlar için taşınan vücut parçaları ile sınırlı değildir.

Tıbbi ve klinik atıklar : Biyolojik araştırmadan veya insan veya hayvanların tıbbi tedavisinden elde edilen atıklardır.

b) Sınıflandırma : Enfeksiyöz materyallerin Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan risk gruplarına göre sınıflandırılması değiştirilerek, taşınması sırasında meydana gelebilecek maruz kalmaya göre Kategori A ve B olarak tanımlanmıştır. Enfeksiyöz maddelerin taşınması sırasında göz önüne alınması gereken tavsiyeler her üç taşıma modeli için de aynıdır.

Kategori A : Taşınırken maruz kalındığında sağlıklı insan veya hayvanlarda kalıcı sakatlık, hayatı tehdit edici veya öldürücü hastalık yapabilen maddelerdir.

Bu kriterleri karşılayan enfeksiyöz madde örnekleri Tablo 2'de verilmiştir. Enfeksiyöz maddelere Kategori A'da bulunanlarla aynı kriterleri taşıyan fakat bu tabloda henüz görünmeyen yeni veya daha sonra ortaya çıkabilecek patojenlerde dahildir.

Bu enfeksiyöz maddeler ayrıca uygun taşıma ismi ve BM sayısına göre tekrar sınıflandırılmaktadır:

• Sadece insanları etkileyen enfeksiyöz maddeler : BM 2814

• Sadece hayvanları etkileyen enfeksiyöz maddeler : BM 2900

BM 2814 veya BM 2900 ayırımı kaynağın insan veya hayvan olmasına bağlı olarak gelişen semptomlar, tıbbi hikaye, endemik lokal durum, kaynağın insan veya hayvan olma durumu ile ilgili olarak profesyonel karara dayanmaktadır.

Kategori A'da yer alan enfeksiyöz maddeleri içeren klinik atıklar da BM 2814'e veya BM 2900'a uygun olarak ayrılmalıdır.

Taşınacak patojenin veya atığın hangi kategoride yer aldığı tam olarak belirlenemediği şüpheli durumlarda, Kategori A'da yer alıyormuş gibi işlem yapılması önerilmektedir.

Kategori B : Kategori A kriterlerini taşımayan enfeksiyöz maddelerdir. Bu maddeler taşınırken BM 3373'ün uygun taşıma ismi; biyolojik madde Kategori B sınıfında bulunduğu veya tanı örneği mi klinik örnek mi olduğu belirtilmelidir. 2007 yılına kadar bu isimlerden biri kullanılabilir.

Klinik atık içeren Kategori B enfeksiyöz maddeler ise BM 3291'e uygun olarak sınıflandırılmaktadır.

c) Paketleme : Mikroorganizmaların güvenli paketlenmesi ve taşınması ile ilgili iki genel paketleme talimatı (PT) bulunmaktadır. Kategori A için PT 602, Kategori B için PT 650 tavsiye edilmektedir.

PT 650 (Temel Üçlü Paketleme Sistemi): Hemen her ulusal ve uluslararası düzenlenmede bulunmakta ve Kategori B'de yer alan, BM numarası 3373 olan enfeksiyöz maddeler için kullanılmaktadır. Sistem birincil kap, ikincil kap ve sıkı dış kap olmak üzere üç kattan oluşmaktadır. Öncelikli olarak gönderilecek materyal su geçirmez, sızdırmaz birincil bir kaba konulmalı ve herhangi bir kırılma durumunda tüm sıvıyı absorbe edecek yeterli miktarda absorban materyal ile sarılmalıdır. Birincil kab daha sonra dayanıklı, su geçirmez ikincil bir kaba yerleştirilmelidir. İkincil kab son olarak fiber, köpük, kalın mukavva veya tahta gibi sıvı, travma ve basınç etkilerine dayanıklı dış taşıma kabına yerleştirilmelidir.

Tablo 2. Kategori A'ya dahil edilen enfeksiyöz madde örnekleri

BM sayısı ve uygun taşıma ismi	Mikroorganizmalar
BM 2814	<i>Bacillus anthracis</i> (yalnız kültür)
Yalnız insanı etkileyen enfeksiyöz maddeler	<i>Brucella abortus</i> (yalnız kültür)
	<i>Brucella melitensis</i> (yalnız kültür)
	<i>Brucella suis</i> (yalnız kültür)
	<i>Burkholderia mallei</i> - <i>Pseudomonas mallei</i> -Bezler (yalnız kültür)
	<i>Chlamydia psittaci</i> - avian suşlar (yalnız kültür)
	<i>Clostridium botulinum</i> (yalnız kültür)
	<i>Coccidioides immitis</i> (yalnız kültür)
	<i>Coxiella burnetii</i> (yalnız kültür)
	Crimean-Congo hemorrhagic fever virus
	Dengue virüs (yalnız kültür)
	Eastern equine encephalitis virüs(yalnız kültür)
	<i>Escherichia coli</i> , verotoxigenic(yalnız kültür)
	Ebola virüs
	Flexal virüs
	<i>Francisella tularensis</i> (yalnız kültür)
	Guanarito virüs
	Hantaan virüs
	Renal sendromlu hemorajik ateşe neden olan Hanta virüs
	Hendra virüs
	Hepatitis B virüs (yalnız kültür)
	Herpes B virüs (yalnız kültür)
	Yüksek patojenik avian influenza virüs(yalnız kültür)
	Human immunodeficiency virus (yalnız kültür)
	Japanese Encephalitis virüs (yalnız kültür)
	Junin virüs
	Kyasanur Forest disease virüs
	Lassa virüs
	Machupo virüs
	Marburg virüs
	Monkeypox virüs
	<i>Mycobacterium tuberculosis</i> (yalnız kültür)
	Nipah virüs
	Omsk hemorrhagic fever virüs
	Poliovirüs (yalnız kültür)
	Rabies virüs (yalnız kültür)
	<i>Rickettsia prowazekii</i> (yalnız kültür)
	<i>Rickettsia rickettsii</i> (yalnız kültür)
	Rift Valley fever virüs (yalnız kültür)
	Russian spring-summer encephalitis virüs (yalnız kültür)
	Sabia virüs
	<i>Shigella dysenteriae</i> type 1 (yalnız kültür)
	Tick-borne encephalitis virüs (yalnız kültür)
	Variola virüs
	Venezuelan equine encephalitis virüs (yalnız kültür)
	West Nile virüs (yalnız kültür)
	Yellow fever virüs (yalnız kültür)
	<i>Yersinia pestis</i> (yalnız kültür)
UN 2900	African swine fever virüs (yalnız kültür)
Yalnız hayvanları etkileyen enfeksiyöz maddeler	Avian paramyxovirüs Type 1-Velogenic Newcastle disease virüs (yalnız kültür)
	Classical swine fever virüs (yalnız kültür)
	Foot and mouth disease virüs (yalnız kültür)
	Goatpox virüs yalnız kültür)
	Lumpy skin disease virüs (yalnız kültür)
	<i>Mycoplasma mycoides</i> , Contagious bovine pleuropneumonia (yalnız kültür)
	Pes des petits ruminants virüs (yalnız kültür)
	Rinderpest virüs (yalnız kültür)
	Sheep-pox virüs (yalnız kültür)
	Swine vesicular disease virüs (yalnız kültür)
	Vesicular stomatitis virüs (yalnız kültür)

Dış paket üzerinde alıcı ve gönderen ismi, adresi ve telefon numarası, materyalin BM taşıma ismi, BM numarası, depolanması için gereken sıcaklığı gösteren bir adres etiketi olmalıdır. Eğer dış paket bir üst paket ile paketlenmişse (örneğin kuru buz) hem dış paket hem üst paket bu bilgileri taşımalı ve üst pakette "iç paketler tanımlanan özelliklerle uyumludur" etiketi olmalıdır. Gereklili olan nakliye dökümanları nakliye şirketinden elde edilerek dış pakete yapıştırılır. Gerekliyse giriş

ve/veya çıkış izni ve/veya açıklaması olmalıdır. Materyali tanımlayan ve belirleyen örnek bilgi formları, mektuplar ve diğer bilgi verici dökümanlar paketin yanına konmalıdır. Paketin talimatta belirtilen 1.2 metre düşme testinden geçmesi yeterlidir.

PT 602 : Kategori A'da yer alan, BM numarası 2814 ve 2900 olan enfeksiyöz maddelerin taşınması için kullanılmaktadır. Temel sızdırmaz kap, sızdırmaz ikincil paketleme ve dış paketle-

meyi içermektedir. Ayrıca 9 m düşme testi, delme testi ve suya batırma testini geçmesi ve BM tavsiyelerine uygun olarak işaretlenmesi gerekmektedir.

İki talimatın ortak yanları birincil ve ikincil paket arasında absorban materyalin olmasıdır.

d) İşaretleme - Etiketleme: Kategori A'da yer alan mikroorganizmalardan yalnız insanları etkileyen enfeksiyöz maddeler için BM 2814, yalnız hayvanları etkileyen enfeksiyöz maddeler için BM 2900, Kategori B için ise BM 3373 numaraları kullanılmaktadır.

Taşınacak materyalin mutlak tanımlayıcı bir ismi olmalıdır. Örnek olarak "insanları etkileyen enfeksiyöz madde" gibi. Paketin şekli ne olursa olsun aynı format ve hacimde etiketlenmeli, Sınıf/Bölüm'ü gösteren etiket olmalıdır.

e) Belgeleme: Gönderici tarafından "Tehlikeli Materyal Açıklama Formu" doldurulmalı, gönderilen materyalin uygun taşıma ismi, sınıf veya bölümü, BM numarası, paketleme grubu belirtilmelidir. BM numarası uygun taşıma ismini takip etmelidir. Örnek olarak "insanı etkileyen enfeksiyöz madde, sınıf 6.2, BM 2814, PT 602" yada "diagnostik örnek, sınıf 6.2, BM 3373, PT 650" şeklinde yazılmalıdır.

Dünya Posta Birliği Kararları

Ülkeler arasında haberleşmeyi geliştirmek, kültürel, ekonomik ve sosyal alanda işbirliğini en yüksek seviyeye ulaştırmak amacıyla kurulmuştur. Uluslararası bir birlik olup, üye devletler tarafından Dünya Posta Birliği Anlaşması'nın esasları belirlenmiş ve 1874 yılında ilk genel kurul kanunları imzalanmıştır. 1948 yılından beri Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın bir ihtisas organı olarak çalışmakta ve Birleşmiş Milletler Tavsiyeleri'ni uygulamaktadır. Türkiye'de bu birliğe üyedir.

Dünya Posta Birliği Kararları PTT Genel Müdürlüğü Uluslararası İlişkiler Dairesi Başkanlığı tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. İçeriğinde Mektup Posta Tüzüğü, Koli Posta Tüzüğü ve Posta Ödeme Hizmetleri Tüzüğü ile ilgili maddeler bulunmaktadır.

a) Mektup Posta Tüzüğü : Bu Tüzüğün Bölüm D Özel Hizmetler Madde 44'ü "Kabul Edilebilir Biyolojik Maddeler"e ayrılmıştır.

1) Bozulabilir biyolojik maddeler, bulaşıcı maddeler, bulaşıcı maddeleri soğutmak amacıyla kullanıldığında katı karbondioksit, sadece resmi olarak tanınan kalifiye laboratuvarlar arasında posta ile alınıp verilebilir. Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği (IATA) Tehlikeli Mallar Düzenlemeleri'nde belirtildiği gibi ulusal kanunlara ve Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü (ICAO) teknik talimatlarına tabii olarak "uçak ile taşınmak üzere kabul edilebilir" ifadesi bulunmaktadır.

2) Tüzüğün ilgili hükümlerine göre hazırlanan ve ambalajlanan bozulabilecek maddeler ile radyoaktif maddeler öncelikli gönderilerin veya mektupların tarifesine ve taahhüd ücretine tabiidir. Bu maddeler için ek ücrete izin verilir.

2.1) Bozulabilir biyolojik maddeler ve bulaşıcı maddelerin kabulü bu gönderileri gerek karşılıklı ilişkilerinde gerek tek yönlü kabul etmek için anlaşmalarını bildiren posta idareleri arasındaki ilişkilerle sınırlıdır.

2.2) Bu tür madde yada materyaller en seri yoldan ve gerekli uçak ek ücreti alınmak kaydıyla normal olarak hava yolundan gönderilir ve teslim sırasında öncelik verilir.

Madde T 412 : Bozulabilir biyolojik maddeler kapsayan gönderilerin kabul koşulları ve belirlenmesi ile ilgilidir.

Madde T 413 : Bulaşıcı madde kapsayan gönderilerin kabul koşulları ve belirlenmesi ile ilgilidir.

b) Koli Posta Tüzüğü : Bu Tüzüğün Bölüm E; Özel Hizmetler ve Gümrük İşlemleri başlığı altındaki 25. Maddesi "Kabul Edilmeyen Gönderiler, Yasaklar"la ilgilidir. Madde 2'de tüzüklerde yer alan istisnalar hariç patlayıcı, yanıcı veya diğer tehlikeli maddeler ve radyoaktif maddelerin her tür gönderiye konulmasının yasak olduğu belirtilmektedir. Mektup Postası Tüzüğü Madde 44'te belirtilen biyolojik maddeler bu yasağın kapsamı dışında bırakılmıştır. Ayrıca Madde 2.6'da yapısı veya ambalajı itibarıyla çalışanlar için tehlikeli olabilecek, diğer posta gönderileri ile ortamı kirletebilecek veya bozabilecek maddelerin

de gönderilmesinin yasak olduğu belirtilmektedir.

ÜLKEMİZDE POSTA VE PTT MEVZUATI

Dünya Posta Birliği Kararlarında ülkelerin kendilerinin belirlediği ulusal düzenlemelerle ilgili maddelerin de bulunduğu görülmektedir. Her ülke kendi içinde bulunduğu koşullara uygun olarak ulusal taşıma kurallarıyla ilgili yasal düzenlemeler ve sınırlamalar yapabilmektedir. Ülkemizde halen mevcut olan Posta Kanunu Bölüm III Yasaklar Madde 41-I'de "Tabiat ve mahiyetleri veya ambalajları dolayısıyla kişileri tehlikeye düşürebilecek, posta maddelerini kirletecek veya bozabilecek, parlayıp alevlenebilecek veya patlayabilecek ve bunlara benzer tehlikeli maddelerin posta ile gönderilmesi yasaktır" denmektedir. Mektup Postası Gönderileri Yönetmeliği Madde 106'da ve İstisnaları Madde'sinde posta ile gönderilmesi yasak olan maddeler bulunmaktadır.

Posta Koli Yönetmeliği Yasak Maddeler başlığı altındaki Madde 67'de bozulabilecek biyolojik maddeler ve radyoaktif maddelerin posta kolileri içinde gönderilmesinin yasak olduğu tanımlanmıştır. Bu maddelerin gönderilmesi durumunda "Yurt dışı ilişkilerde Dünya Posta Kongresi Posta Kolileri Anlaşması hükümlerine uyulur" ifadesi bulunmaktadır. Ancak bu tür enfeksiyöz materyallerin yurt içinde taşınması ile ilgili açıklayıcı ve belirleyici herhangi bir madde bulunmamaktadır.

Sonuç olarak; ülkemizdeki mevzuatın yurt içindeki enfeksiyöz materyallerin sürekli taşınmasını sağlayacak şekilde güncellenmesi gerekmektedir. Bu nedenle Posta Koli Yönetmeliği'nde yurt dışı ilişkilerde uygulanan Dünya Posta Kongresi Posta Kolileri Anlaşması Hükümleri'nin yurt içinde de enfeksiyöz maddelerin taşınması ile ilgili olarak uygulanmasının yararlı olacağı kanısındayız.

KAYNAKLAR

1. www.who.int/csr/resources
2. www.nphl.org/TransportationofDangerousGoods-/wen.pdf.pdf
3. www.unece.org/trans/danger/publi/adr/adr_e.html
4. www.iata.org
5. <http://pttcininyeri.sitemynet.com>
6. www.ptt.gov.tr/uluslararası/uye/upu.htm
7. www.upu.int/letter_mail/en/conspectus_letter_post_en.pdf
8. www.phppo.cdc.gov/n/tn/pdf/2006/2006_regUpdates.pdf
9. www.wfcc.info
10. T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Bulaşıcı Hastalıkların İhbarı ve Bildirim Sistemi Standart Tanı, Sürveyans ve Laboratuvar Rehberi Ankara, 2004